

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 15.4.2014
COM(2014) 225 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αυξανόμενη κινητικότητα των πολιτών στο εσωτερικό της Ένωσης¹ έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των οικογενειών με διεθνή διάσταση, ιδίως των οικογενειών των οποίων τα μέλη έχουν διαφορετική ιθαγένεια, διαμένουν σε διαφορετικά κράτη μέλη ή διαμένουν σε κράτος μέλος του οποίου ένα ή περισσότερα εξ αυτών δεν είναι υπήκοοι. Σύμφωνα με το άρθρο 81 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ένωση λαμβάνει μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Σε περιπτώσεις διάλυσης οικογενειών, η εν λόγω συνεργασία είναι ιδιαίτερος αναγκαία ώστε να παρέχεται στα παιδιά ένα ασφαλές νομικό περιβάλλον για να διατηρούν τις σχέσεις με τα πρόσωπα που έχουν τη γονική μέριμνα και κατοικούν ενδεχομένως σε διαφορετικό κράτος μέλος.

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, με τον οποίο καθορίζονται κανόνες περί της διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου, καθώς και αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας έναντι των κοινών τέκνων των συζύγων, ήταν η πρώτη νομοθετική πράξη της Ένωσης που εκδόθηκε στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου². Ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003³ (ευρέως γνωστός ως κανονισμός «Βρυξέλλες Ια,» στο εξής «ο κανονισμός»). Ο κανονισμός αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ενωσιακής δικαστικής συνεργασίας σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας και εφαρμόζεται από την 1η Μαρτίου 2005 σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από τη Δανία⁴.

Με τον κανονισμό καθορίζονται ενιαίοι κανόνες για τη ρύθμιση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ των κρατών μελών και διευκολύνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων, των δημόσιων εγγράφων και των συμφωνιών στην Ένωση μέσω της θέσπισης

---

¹ Το 2011, 33,3 εκατομμύρια αλλοδαποί πολίτες κατοικούσαν στην Ένωση των 27, αριθμός που αντιστοιχεί στο 6,6% του συνολικού πληθυσμού. Στην πλειονότητά τους, ήτοι 20,5 εκατομμύρια, ήταν πολίτες τρίτων χωρών, ενώ τα υπόλοιπα 12,8 εκατομμύρια ήταν πολίτες άλλων κρατών μελών της Ένωσης. Δεδομένου ότι η ιθαγένεια μπορεί να αλλάξει με την πάροδο του χρόνου, είναι επίσης χρήσιμο να παρατεθούν πληροφοριακά στοιχεία ανά χώρα γέννησης. Το 2011 υπήρχαν στην Ένωση 48,9 εκατομμύρια μόνιμοι κάτοικοι που γεννήθηκαν στην αλλοδαπή, αριθμός που αντιστοιχεί στο 9,7% του συνολικού πληθυσμού. Από τους κατοίκους αυτούς, τα 32,4 εκατομμύρια είχαν γεννηθεί εκτός της Ένωσης και τα 16,5 εκατομμύρια είχαν γεννηθεί σε διαφορετικό κράτος μέλος της Ένωσης (Statistics in Focus, αριθ. τεύχους 31/2012: «Nearly two-thirds of the foreigners living in EU Member States are citizens of countries outside the EU-27» (Σχεδόν τα δύο τρίτα των αλλοδαπών που κατοικούν σε κράτη μέλη της ΕΕ είναι πολίτες χωρών εκτός της ΕΕ των 27), Eurostat).

² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 περί της διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας έναντι των κοινών τέκνων των συζύγων (ΕΕ L 160 της 30.6.2000), ο οποίος τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2116/2004 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2004 (ΕΕ L 367 της 14.12.2004).

³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ L 338 της 23.12.2003, σ. 1).

⁴ Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση της Δανίας που προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία δεν συμμετέχει στον κανονισμό και συνεπώς δεν δεσμεύεται από αυτόν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή του. Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, στον όρο «κράτη μέλη» δεν συμπεριλαμβάνεται η Δανία.

διατάξεων σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεσή τους σε άλλο κράτος μέλος. Ο κανονισμός αυτός συμπληρώνει τη σύμβαση της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών⁵ (στο εξής «η σύμβαση της Χάγης του 1980») και ορίζει ειδικούς κανόνες για τις σχέσεις του με ορισμένες διατάξεις της σύμβασης της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, εκτέλεση και συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών⁶ (στο εξής «η σύμβαση της Χάγης του 1996»)⁷.

Στον κανονισμό δεν περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικά με τον προσδιορισμό του δικαίου που εφαρμόζεται σε διασυνοριακές διαφορές στους τομείς που καλύπτονται από αυτόν. Όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο, ήδη από τον Νοέμβριο του 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε καλέσει την Επιτροπή να υποβάλει Πράσινη Βίβλο σχετικά με τους κανόνες για τη ρύθμιση της σύγκρουσης δικαίων όσον αφορά το διαζύγιο⁸. Το 2006 η Επιτροπή πρότεινε τροποποιήσεις του κανονισμού όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία και τη θέσπιση κανόνων σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε γαμικές διαφορές (στο εξής «η πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού»)⁹. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθεί ομοφωνία στο Συμβούλιο σχετικά με τους κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή απέσυρε την πρόταση του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού¹⁰. Βάσει των νέων προτάσεων της Επιτροπής¹¹, 14 κράτη μέλη συμφώνησαν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία¹² και εξέδωσαν τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1259/2010 με τον οποίο θεσπίζονται οι κανόνες που καθορίζουν το δίκαιο που είναι

⁵ Η σύμβαση εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη.

⁶ Απόφαση του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, με την οποία τα κράτη μέλη εξουσιοδοτούνται να υπογράψουν, προς το συμφέρον της Κοινότητας, τη σύμβαση της Χάγης του 1996 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών (ΕΕ L 48 της 21.2.2003, σ. 1). Η σύμβαση εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από το Βέλγιο και την Ιταλία, που έχουν υπογράψει τη σύμβαση αλλά δεν έχουν προβεί ακόμη στην επικύρωσή της.

⁷ Ο κανονισμός εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις: i) εφόσον το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος και ii) όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί σε κράτος μέλος, ακόμη και αν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μη μέλος, συμβαλλόμενο όμως μέρος στην εν λόγω σύμβαση· άρθρο 61.

⁸ Το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 4-5 Νοεμβρίου 2004.

⁹ Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία και για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε γαμικές διαφορές (COM(2006) 399 τελικό).

¹⁰ ΕΕ C 109 της 16.4.2013, σ. 7.

¹¹ Πρόταση απόφασης αριθ. .../2010/ΕΕ του Συμβουλίου για την έγκριση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (COM(2010) 104 τελικό – 2010/0066 (APP))· πρόταση κανονισμού (ΕΕ) του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (COM(2010) 105 τελικό – 2010/0067 (CNS)).

¹² Απόφαση του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2010 για την έγκριση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (2010/405/ΕΕ) (ΕΕ L 189 της 22.7.2010, σ. 12). Τα 14 κράτη μέλη που καθιέρωσαν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία είναι το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Λετονία, το Λουξεμβούργο, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία και η Σλοβενία.

εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό¹³ (στο εξής «ο κανονισμός “Ρώμη ΙΙΙ”»). Αυτή ήταν η πρώτη φορά που τέθηκε σε εφαρμογή η ενισχυμένη συνεργασία στην Ένωση. Η ενισχυμένη συνεργασία είναι εκ φύσεως ανοικτή στη συμμετοχή όλων των κρατών μελών, με απώτερο σκοπό την καθιέρωση του κανονισμού «Ρώμη ΙΙΙ» σε όλα τα κράτη μέλη. Μετά την έκδοση του κανονισμού «Ρώμη ΙΙΙ», δύο ακόμη κράτη μέλη αποφάσισαν να συμμετάσχουν στην ενισχυμένη συνεργασία¹⁴.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε δυνάμει του άρθρου 65 του κανονισμού¹⁵. Ακολουθεί τη δομή του κανονισμού επανεξετάζοντας, σε χωριστές ενότητες, τις διατάξεις που αφορούν τη δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτελεστότητα των αποφάσεων, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών των κρατών μελών. Επίσης, η έκθεση επικεντρώνεται ειδικότερα σε μια σειρά θεμάτων οριζόντιου χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά την επιστροφή του παιδιού σε περιπτώσεις απαγωγής παιδιών από γονείς, την εκτέλεση αποφάσεων και την τοποθέτηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος.

Η έκθεση αποτελεί την πρώτη μέχρι στιγμής αξιολόγηση της εφαρμογής του κανονισμού και δεν θεωρείται ότι εξαντλεί όλα τα ζητήματα. Βασίζεται σε στοιχεία που διαβίβασαν τα μέλη του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής «το ΕΔΔ»)¹⁶ καθώς και σε διαθέσιμες μελέτες¹⁷, στο πράσινο βιβλίο της Επιτροπής σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο και τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις διαζυγίου¹⁸, στην πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του κανονισμού και στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο με θέμα την παρακολούθηση των συμβάσεων της Χάγης του 1980 και του 1996. Τέλος, λαμβάνει υπόψη επιστολές πολιτών, καταγγελίες, αναφορές και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «το ΔΕΕ») σχετικά με τον κανονισμό.

1. ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ

1.1. Γαμικές διαφορές

Λόγω του αυξανόμενου αριθμού των «διεθνών» ζευγαριών και του υψηλού ποσοστού διαζυγίων στην Ένωση, η δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές απασχολεί σημαντικό αριθμό

¹³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2010 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (ΕΕ L 343 της 29.12.2010, σ. 10). Ο κανονισμός «Ρώμη ΙΙΙ» εφαρμόζεται στα 14 αρχικά κράτη μέλη από την 21η Ιουνίου 2012.

¹⁴ Ο κανονισμός «Ρώμη ΙΙΙ» θα αρχίσει να εφαρμόζεται στη Λιθουανία από τις 22 Μαΐου 2014 (ΕΕ L 323 της 22.11.2012, σ. 18) και στην Ελλάδα από τις 29 Ιουλίου 2015 (ΕΕ L 23 της 28.1.2014, σ. 41).

¹⁵ Στο άρθρο 65 ορίζεται ότι, έως την 1η Ιανουαρίου 2012, η Επιτροπή, βασιζόμενη σε πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού.

¹⁶ Πρόκειται, συγκεκριμένα, για συζητήσεις που διεξήχθησαν στο πλαίσιο των συνεδριάσεων του ΕΔΔ και για απαντήσεις που παρέσχε το ΕΔΔ σε ερωτηματολόγιο της Επιτροπής του 2013. Βλέπε επίσης τον οδηγό βέλτιστων πρακτικών και κοινών ελάχιστων προτύπων του ΕΔΔ, ο οποίος είναι διαθέσιμος στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-el.do.

¹⁷ Βλέπε το παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

¹⁸ COM(2005) 82 τελικό.

πολιτών κάθε έτος¹⁹. Οι κανόνες περί δικαιοδοσίας του κανονισμού έχουν συμβάλει στην απλούστευση του νομικού πλαισίου σε μια ήδη περίπλοκη κατάσταση για τους ενδιαφερομένους. Εντούτοις, έχουν ανακύψει ορισμένες δυσκολίες σχετικά με τους εν λόγω κανόνες²⁰.

Πρώτον, οι εναλλακτικές (και όχι βάσει ιεραρχίας) δικαιοδοτικές βάσεις που προβλέπονται στον κανονισμό, σε συνδυασμό με την απουσία εναρμονισμένων κανόνων περί σύγκρουσης δικαίων σε ολόκληρη την Ένωση, ενδέχεται να ωθούν σε καταστάσεις όπου ο ένας εκ των συζύγων «σπεύδει να προσφύγει στο δικαστήριο», δηλαδή να υποβάλει αίτηση διαζυγίου πριν το πράξει ο έτερος σύζυγος, προκειμένου να διασφαλίσει ότι το δίκαιο που θα εφαρμοστεί στη διαδικασία διαζυγίου θα διαφυλάξει τα δικά του συμφέροντα²¹. Ο κανονισμός «Ρώμη III» έχει περιορίσει τη δυνατότητα εσπευσμένης προσφυγής των συζύγων στο δικαστήριο, καθώς θεσπίζει εναρμονισμένους κανόνες για τον προσδιορισμό του δικαίου που είναι εφαρμοστέο σε γαμικές διαφορές στα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη ότι ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται ακόμη σε όλα τα κράτη μέλη, το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο σε γαμικές διαφορές ενδέχεται να διαφέρει ανάλογα με τους εφαρμοστέους κανόνες περί σύγκρουσης δικαίων (τον κανονισμό «Ρώμη III» ή τους εθνικούς κανόνες) στο κράτος μέλος όπου διεξάγεται η διαδικασία. Η «εσπευσμένη προσφυγή στο δικαστήριο» μπορεί να καταλήξει στην εφαρμογή δικαίου με το οποίο ο εναγόμενος δεν αισθάνεται στενό σύνδεσμο ή το οποίο δεν λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντά του/της. Είναι πιθανό να δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες συνδιαλλαγής και αφήνει περιορισμένα χρονικά περιθώρια διαμεσολάβησης.

¹⁹ Από τους κατά προσέγγιση 122 εκατομμύρια γάμους στην Ένωση, τα 16 εκατομμύρια περίπου (13%) έχουν διασυνοριακή διάσταση. Το 2007 τελέστηκαν στην Ένωση 2,4 εκατομμύρια γάμοι, εκ των οποίων οι 300 000 αφορούσαν διεθνή ζευγάρια. Το ίδιο ίσχυε για 140 000 διαζύγια (13%) επί συνόλου 1 040 000 διαζυγίων που εκδόθηκαν στην Ένωση κατά το ίδιο έτος (βλέπε την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Η άρση της νομικής αβεβαιότητας σε σχέση με τις περιουσιακές σχέσεις των διεθνών ζευγαριών», COM(2011) 125 τελικό). Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat από το 2010, κάθε έτος συνάπτονται στην Ένωση περισσότεροι από 2,2 εκατομμύρια νέοι γάμοι και εκδίδονται περίπου ένα εκατομμύριο διαζύγια.

²⁰ Για παράδειγμα, έχουν ανακύψει δυσκολίες σχετικά με την ερμηνεία της δικαιοδοσίας που βασίζεται «στην ιθαγένεια των δύο συζύγων» (άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β)), σε περιπτώσεις όπου έκαστος των συζύγων έχει αμφοτέρως τις ιθαγένειες των ίδιων δύο κρατών μελών. Το ΔΕΕ υπενθύμισε την επιλογή, εκ μέρους των διοικουμένων, του αρμόδιου δικαστηρίου, ιδίως στην περίπτωση της άσκησης του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, και αποφάνθηκε ότι η εν λόγω διάταξη δεν μπορεί να έχει την έννοια ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αποκλειστικά η «ενεργός» ιθαγένεια. Τα δικαστήρια των κρατών μελών των οποίων οι σύζυγοι έχουν την ιθαγένεια έχουν διεθνή δικαιοδοσία, οπότε οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν το δικαστήριο του κράτους μέλους ενώπιον του οποίου θα υποβάλουν τη διαφορά· υπόθεση C-168/08, *Hadadi*, Συλλογή 2009, σ. I-06871, σκέψεις 52, 53 και 58.

²¹ Ένας από τους στόχους της πρότασης της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού ήταν να αποτραπεί ο κίνδυνος της «εσπευσμένης προσφυγής στο δικαστήριο» μέσω της καθιέρωσης εναρμονισμένων κανόνων περί σύγκρουσης δικαίων σε όλα τα κράτη μέλη. Η θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων περί σύγκρουσης δικαίων αναμενόταν να μειώσει τον κίνδυνο «εσπευσμένης προσφυγής στο δικαστήριο», δεδομένου ότι οποιοδήποτε επιλαμβανόμενο δικαστήριο εντός της ΕΕ θα έπρεπε να εφαρμόζει το δίκαιο που προσδιορίζεται βάσει κοινών κανόνων. Λαμβανομένου υπόψη ότι ο κανονισμός «Ρώμη III» σχετικά με το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό δεν εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη, εξακολουθεί να υφίσταται η ανησυχία σχετικά με την «εσπευσμένη προσφυγή στο δικαστήριο».

Δεύτερον, ο κανονισμός δεν προβλέπει τη δυνατότητα, για τους συζύγους, να προσδιορίζουν με κοινή συμφωνία το αρμόδιο δικαστήριο. Η τάση στις πρόσφατες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης που αφορούν αστικές υποθέσεις είναι να παρέχεται ένας ορισμένος βαθμός αυτονομίας στα μέρη (βλέπε, για παράδειγμα, τον κανονισμό του 2008 περί υποχρεώσεων διατροφής²² ή τον κανονισμό του 2012 περί κληρονομικής διαδοχής²³). Η καθιέρωση περιορισμένου βαθμού αυτονομίας των μερών στον κανονισμό ο οποίος να επιτρέπει στους συζύγους να συμφωνούν ως προς το αρμόδιο δικαστήριο θα μπορούσε να αποβεί εξαιρετικά χρήσιμη σε υποθέσεις συναινετικού διαζυγίου, ιδίως δεδομένου ότι οι σύζυγοι έχουν τη δυνατότητα, βάσει του κανονισμού «Ρώμη III», να συμφωνούν επί του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στη γαμική διαφορά τους.

Στις απαντήσεις που ελήφθησαν σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού διαφαινόταν ήδη η ανάγκη ενίσχυσης της ασφάλειας δικαίου και της προβλεψιμότητας μέσω της εισαγωγής περιορισμένης αυτονομίας των μερών και της παρεμπόδισης της «εσπευσμένης προσφυγής στο δικαστήριο»²⁴. Επίσης από τις ίδιες απαντήσεις καταδείχθηκε ότι το άρθρο 6, με το οποίο κατοχυρώνεται η αποκλειστική δικαιοδοσία που καθορίζεται βάσει των άρθρων 3, 4 και 5 του κανονισμού, θα μπορούσε να προκαλέσει σύγχυση και είναι περιττό, δεδομένου ότι τα άρθρα 3, 4 και 5 περιγράφουν τις συνθήκες υπό τις οποίες ένα δικαστήριο έχει αποκλειστική αρμοδιότητα²⁵.

Οι προτεινόμενοι κανόνες περί δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται στην πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού, η πρόταση της Επιτροπής του 2011 στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων και οι κανόνες περί δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται σε πρόσφατους κανονισμούς στον τομέα των αστικών υποθέσεων²⁶ θα μπορούσαν να εκληφθούν ως πιθανό μοντέλο για τη βελτίωση των υφιστάμενων κανόνων περί δικαιοδοσίας σε γαμικές διαφορές.

1.2. Διαφορές γονικής μέριμνας

Ο κανονισμός καλύπτει όλες τις αποφάσεις σε θέματα γονικής μέριμνας, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σχέση με γαμικές διαδικασίες, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση

²² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ L 7 της 10.1.2009, σ. 1) (στο εξής «ο κανονισμός περί υποχρεώσεων διατροφής»).

²³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ L 201 της 27.7.2012, σ. 107) (στο εξής «ο κανονισμός περί κληρονομικής διαδοχής»).

²⁴ Πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού, σ. 5.

²⁵ Πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού, σ. 8. Βλέπε επίσης την υπόθεση C-68/7, *Sundelind Lopez*, Συλλογή 2007, σ. I-10403.

²⁶ Πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, COM(2011) 126 τελικό (στο εξής «η πρόταση της Επιτροπής στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων»): κανονισμός περί υποχρεώσεων διατροφής· κανονισμός περί κληρονομικής διαδοχής.

όλων των παιδιών. Το στοιχείο αυτό αντικατοπτρίζει τη σημαντική αύξηση του ποσοστού των γεννήσεων εκτός γάμου κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, η οποία είναι ενδεικτική της αλλαγής του παραδοσιακού μοντέλου δημιουργίας οικογένειας²⁷. Οι διαφορές γονικής μέριμνας περιλαμβάνουν τα δικαιώματα επιμέλειας και τα δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας με τα τέκνα.

Με τον κανονισμό θεσπίζεται κανόνας γενικής δικαιοδοσίας βάσει της συνήθους διαμονής του παιδιού (άρθρο 8), ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου μεταξύ του παιδιού και του κράτους μέλους που ασκεί διεθνή δικαιοδοσία²⁸. Η αρχή αυτή ενισχύεται από τις διατάξεις περί αρμοδιότητας που είναι εφαρμοστέες σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιού (άρθρο 10). Στις υποθέσεις αυτές, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του το παιδί αμέσως πριν από την απαγωγή του (στο εξής το «δικαστήριο προέλευσης») διατηρούν την αρμοδιότητά τους έως ότου το τέκνο αποκτήσει συνήθη κατοικία σε άλλο κράτος μέλος και εφόσον πληρούνται ορισμένες συμπληρωματικές προϋποθέσεις, ιδίως έως ότου το δικαστήριο προέλευσης εκδώσει απόφαση για επιμέλεια που δεν συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού²⁹.

Παρότι έχουν θεωρηθεί χρήσιμοι από εμπειρογνώμονες, οι κανόνες παρέκτασης αρμοδιότητας που ευνοούν την εξεύρεση συναινετικής λύσης, και ιδίως την αποφυγή της εκδίκασης των υποθέσεων διαζυγίου και γονικής μέριμνας από δικαστήρια διαφορετικών κρατών μελών (άρθρο 12), έχουν εγείρει ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται³⁰. Από την άλλη πλευρά, οι διατάξεις παραπομπής σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση, εφόσον αυτό εξυπηρετεί το ύψιστο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 15), έχουν δημιουργήσει σε ορισμένες περιπτώσεις δυσκολίες ως προς τη λειτουργία των δικαστηρίων, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι το δικαστήριο εκτελέσεως συχνά δεν ενημερώνει εγκαίρως το αιτούν δικαστήριο ότι αποδέχεται την αρμοδιότητα.

²⁷ Κάθε χρόνο γεννιούνται στην Ένωση των 28 περισσότερα από 5 εκατομμύρια παιδιά (στατιστικά στοιχεία της Eurostat για την περίοδο 2004-2011). Το 2010 περίπου το 38,3% των παιδιών γεννήθηκαν εκτός γάμου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό ανερχόταν το 1990 σε 17,4% (Eurostat).

²⁸ Στην υπόθεση C-523/07, *A.*, Συλλογή 2009, σ. I-02805 και στην υπόθεση C-497/10 PPU, *Mercredi*, Συλλογή 2010, σ. I-14309), το ΔΕΕ παρέσχε κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας της συνήθους διαμονής. Σε σχέση με τα άρθρα 8 και 10, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ειδικότερα ότι η συνήθης διαμονή του παιδιού αντιστοιχεί στον τόπο στον οποίο το παιδί έχει ενσωματωθεί σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον και ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει τον τόπο αυτόν, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως.

²⁹ Η ερμηνεία της τελευταίας προϋπόθεσης αποσαφηνίστηκε από το ΔΕΕ στην υπόθεση C-211/10 PPU, *Povse*, Συλλογή 2010, σ. I-06673. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι προσωρινό μέτρο που εκδίδεται από το δικαστήριο προέλευσης δεν συνιστά «απόφαση για επιμέλεια που δεν συνεπάγεται την επιστροφή του τέκνου» και κατά συνέπεια δεν μεταβιβάζει βασίμως την αρμοδιότητα στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο μετακινήθηκε παρανόμως το τέκνο. Πράγματι, σε περίπτωση που προσωρινή απόφαση καταλήξει στην απώλεια αρμοδιότητας επί του ζητήματος της επιμέλειας του τέκνου, υπάρχει ο κίνδυνος να αποτραπεί από την έκδοση τέτοιας προσωρινής απόφασης το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους της προηγούμενης συνήθους κατοικίας του τέκνου, ακόμη και αν η απόφαση αυτή επιβάλλεται από τα συμφέροντα του τέκνου (σκέψεις 47 και 50).

³⁰ Ειδικότερα βάσει του άρθρου 12 παράγραφος 3.

Σε επείγουσες περιπτώσεις ενδέχεται να απαιτείται η έγκριση προσωρινών μέτρων από τα δικαστήρια κράτους μέλους για παιδί το οποίο ευρίσκεται στο έδαφός τους, ακόμη και αν τα εν λόγω δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης (άρθρο 20). Το ΔΕΕ έχει παράσχει κατευθύνσεις σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής προσωρινών μέτρων σε υποθέσεις απαγωγής παιδιού. Έχει διευκρινίσει ότι δεν παρέχεται στο δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο μεταφέρθηκε το παιδί μετά την απαγωγή η δυνατότητα να εκδίδει προσωρινό μέτρο σχετικό με την ανάθεση της επιμέλειας τέκνου ευρισκόμενου στο έδαφός του σε έναν από τους δύο γονείς του, εάν δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία έχει αναθέσει προσωρινώς την επιμέλεια στον έτερο γονέα πριν από την απαγωγή και η απόφαση αυτή έχει κηρυχθεί εκτελεστή σε αυτό το κράτος μέλος³¹.

Ο κανόνας της εκκρεμοδικίας, βάσει του οποίου το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο προσφυγής αναστέλλει τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, ούτως ώστε να αποφεύγονται παράλληλες διαδικασίες σε διαφορετικά κράτη μέλη και αντιφατικές δικαστικές αποφάσεις, έχει εγείρει ζητήματα ερμηνείας³². Το ΔΕΕ έχει διευκρινίσει ότι ο εν λόγω κανόνας δεν εφαρμόζεται όταν το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο προσφυγής σε διαφορά γονικής μέριμνας, δικάζει μόνο με σκοπό την παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας, ενώ το δικαστήριο που επελήφθη μεταγενέστερα προσφυγής που έχει το ίδιο αντικείμενο, δικάζει προς έκδοση απόφασης επί της ουσίας της υπόθεσης³³.

Θα πρέπει να διερευνηθούν ο βαθμός στον οποίο θα μπορούσε να ενσωματωθεί στον κανονισμό η ερμηνεία που δίνει το ΔΕΕ, καθώς και οι πιθανοί τρόποι βελτίωσης της δυνατότητας πρακτικής εφαρμογής ορισμένων διατάξεων.

1.3. Κοινά ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας

Σε γαμικές διαφορές, δικαστήριο κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία επί των αντίστοιχων θεμάτων εάν i) τουλάχιστον ο ένας εκ των συζύγων είχε τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος για δεδομένο ελάχιστο χρονικό διάστημα, ή ii) και οι δύο σύζυγοι έχουν την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από το εάν διαμένουν στην Ένωση ή σε τρίτη χώρα (άρθρο 3). Δυνάμει των διατάξεων που αφορούν τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις του κανονισμού (άρθρο 7), η πρόσβαση συζύγων που έχουν διαφορετικές ιθαγένειες

³¹ Υπόθεση C-403/09 PPU, *Detiček*, Συλλογή 2009, σ. I-12193.

³² Όσον αφορά τον συγκεκριμένο κανόνα, στην υπόθεση C-497/10 PPU, *Mercredi*, Συλλογή 2010, σ. I-14309, το ΔΕΕ έκρινε ότι αποφάσεις δικαστηρίου κράτους μέλους που απορρίπτουν, βάσει της Συμβάσεως της Χάγης του 1980, αίτηση άμεσης επιστροφής παιδιού εντός των ορίων δικαιοδοσίας δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους και που αφορούν τη γονική μέριμνα για το παιδί αυτό δεν επηρεάζουν τις αποφάσεις που πρόκειται να εκδοθούν στο άλλο κράτος μέλος επί αγωγών σχετικών με τη γονική μέριμνα που έχουν ασκηθεί προηγουμένως και εκκρεμούν ακόμα.

³³ Υπόθεση C-296/10, *Purrucker II*, Συλλογή 2010, σ. I-11163.

της Ένωσης και διαμένουν σε τρίτη χώρα σε δικαστήριο κράτους μέλους εξαρτάται από το δίκαιο κάθε κράτους μέλους³⁴.

Σε διαφορές που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού, δικαστήριο κράτους μέλους έχει κατά κανόνα δικαιοδοσία επί των θεμάτων εάν το παιδί έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής (άρθρο 8). Εάν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτη χώρα, μπορεί και σε αυτή την περίπτωση να διαπιστωθεί η δικαιοδοσία δικαστηρίου κράτους μέλους, υπό τον όρο ότι η αρμοδιότητα του εν λόγω δικαστηρίου έχει γίνει ρητώς αποδεκτή από τους συζύγους και είναι προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 12). Σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ των γονέων, η δυνατότητα κίνησης διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους για παιδί το οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτη χώρα εξαρτάται, δυνάμει των διατάξεων σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις, από το δίκαιο κάθε κράτους μέλους (άρθρο 14)³⁵.

Η έλλειψη, όσον αφορά τόσο τις γαμικές διαφορές όσο και τις διαφορές γονικής μέριμνας, ενιαίου και διεξοδικού κανόνα σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις συνεπάγεται την άνιση πρόσβαση των πολιτών της Ένωσης στη δικαιοσύνη. Πράγματι, οι κανόνες των κρατών μελών περί διεθνούς δικαιοδοσίας βασίζονται σε διαφορετικά κριτήρια και δεν εξασφαλίζουν πάντα αποτελεσματικά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, παρά το γεγονός ότι ο ενάγων ή ο εναγόμενος μπορεί να έχει στενούς δεσμούς με συγκεκριμένο κράτος μέλος. Η έλλειψη αυτή ενδέχεται να δημιουργήσει καταστάσεις στις οποίες δεν θα έχει δικαιοδοσία επί του θέματος ούτε κράτος μέλος ούτε τρίτη χώρα³⁶, καθώς και πρακτικές δυσκολίες οι οποίες

³⁴ Βλέπε την πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού, το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2006) 949 – Αξιολόγηση αντικτύπου και τη μελέτη σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

³⁵ Η μελέτη σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης καταδεικνύει ότι υφίστανται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των κανόνων των κρατών μελών περί δικαιοδοσίας. Η σημαντικότερη διαφορά συνίσταται στο ότι, περίπου στο ήμισυ των κρατών μελών, η ιθαγένεια του παιδιού (ή του ενός εκ των γονέων, η οποία συχνά συμπίπτει με την ιθαγένεια του παιδιού) συνιστά επαρκές κριτήριο για τη διαπίστωση της δικαιοδοσίας του κράτους μέλους της εν λόγω ιθαγένειας, ενώ δεν ισχύει το ίδιο στο υπόλοιπο ήμισυ των κρατών μελών. Παρότι σε ορισμένα από τα κράτη αυτής της δεύτερης κατηγορίας προβλέπονται άλλες επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις που επιτρέπουν υπό ορισμένες συνθήκες την άσκηση προσφυγής στην Ένωση, δεν παρέχονται εν προκειμένω σχετικές εγγυήσεις.

³⁶ Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, σε γαμικές διαφορές, εάν οι σύζυγοι διαμένουν σε τρίτη χώρα, στην οποία οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας βασίζονται αποκλειστικά και μόνο στην ιθαγένεια των συζύγων ή εάν οι σύζυγοι διαμένουν σε διαφορετικές τρίτες χώρες και η διαμονή μόνο του ενός εκ των συζύγων δεν επαρκεί για τη διαπίστωση της δικαιοδοσίας, ενώ δεν υπάρχει διαθέσιμη δικαιοδοτική βάση στην τελευταία συνήθη διαμονή του/της συζύγου. Βλέπε, εν είδει πρακτικού παραδείγματος, την πραγματική περίπτωση, η οποία παρατίθεται στην έκθεση σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης, ενός ιταλού πολίτη και της ολλανδής συζύγου του που σύναψαν γάμο σε αφρικανικό κράτος και διέμειναν εκεί επί σειρά ετών. Η σύζυγος, η οποία είναι διπλωμάτης, μετακόμισε με τον σύζυγό της σε ασιατικό κράτος για επαγγελματικούς λόγους. Κάποια στιγμή το ζευγάρι θέλησε να χωρίσει, αλλά η έκδοση διαζυγίου δεν ήταν δυνατή στο ασιατικό κράτος στο οποίο διέμεναν. Διαθέσιμη δικαιοδοτική βάση δεν υπήρχε ούτε δυνάμει των ολλανδικών ή των ιταλικών κανόνων σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις σε υποθέσεις διαζυγίου. Υπό αυτές τις συνθήκες, τα δικαστήρια κράτους μέλους θα είχαν δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού μόνον εφόσον και οι δύο σύζυγοι είχαν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους μέλους.

προκύπτουν από την απουσία κοινών κανόνων σχετικά με την ισχύ που έχουν στην Ένωση αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται σε τρίτες χώρες³⁷.

Επίσης, σε αντίθεση με πρόσφατες νομοθετικές πράξεις, όπως ο κανονισμός περί υποχρεώσεων διατροφής ή ο κανονισμός περί κληρονομικής διαδοχής, ο κανονισμός δεν περιλαμβάνει ρήτρα αναγκαστικής δικαιοδοσίας (*forum necessitatis*)³⁸. Η εν λόγω δικαιοδοτική βάση ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο νομοθετικό του ψήφισμα, της 15ης Δεκεμβρίου 2010, σχετικά με την πρόταση του κανονισμού «Ρώμη III»³⁹.

Τέλος, η απουσία διατάξεων για τον προσδιορισμό των περιπτώσεων στις οποίες τα δικαστήρια κράτους μέλους δύνανται να δηλώσουν αναρμόδια υπέρ δικαστηρίου τρίτης χώρας δημιουργεί υψηλό βαθμό αβεβαιότητας⁴⁰. Ο κανονισμός «Βρυξέλλες Ι»⁴¹ τροποποιήθηκε πρόσφατα με την αναδιατύπωση του κανονισμού «Βρυξέλλες Ι»⁴² με σκοπό την εισαγωγή, μεταξύ άλλων τροποποιήσεων, διάταξης για την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος.

Οι προτάσεις της Επιτροπής και οι πρόσφατες νομοθετικές εξελίξεις στις υποθέσεις αστικού δικαίου⁴³ θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επανεξέταση του κανονισμού όσον αφορά τα ανωτέρω ζητήματα, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, σε διαφορές γονικής μέριμνας παιδιού, κυρίαρχη αρχή είναι το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.

---

³⁷ Βλέπε τη μελέτη σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

³⁸ Δικαιοδοτική βάση η οποία επιτρέπει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, σε δικαστήριο κράτους μέλους να έχει δικαιοδοσία σε υπόθεση που συνδέεται στενά με τρίτη χώρα, με σκοπό την αποκατάσταση, ιδίως, περιπτώσεων αρνησιδικίας, για παράδειγμα, όταν είναι αδύνατη η κίνηση των διαδικασιών στην εν λόγω τρίτη χώρα (π.χ. λόγω εμφυλίου πολέμου): βλέπε αιτιολογική σκέψη 16 του κανονισμού περί υποχρεώσεων διατροφής. Κατά παράδοση, θεωρείται, και έχει μάλιστα επισημανθεί κατά τη διάρκεια κοινοβουλευτικών συζητήσεων σε ορισμένα κράτη μέλη, ότι η συγκεκριμένη δικαιοδοσία «ανάγκης» βασίζεται στο δικαίωμα σε αμερόληπτο δικαστήριο, ή ακόμη και επιβάλλεται από αυτό, δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – Study on Residual Jurisdiction (Μελέτη σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις), σ. 64.

³⁹ Ψήφισμα P7_TA(2010)0477, σημείο 3.

⁴⁰ Ειδικότερα, για διαφορές γονικής μέριμνας σε τρίτες χώρες που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση της Χάγης του 1996. Βλέπε τη μελέτη σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

⁴¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12 της 16.1.2001, σ. 1).

⁴² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 351 της 20.12.2012, σ. 1) (στο εξής «ο αναδιατυπωμένος κανονισμός “Βρυξέλλες Ι”»).

⁴³ Κανονισμός περί υποχρεώσεων διατροφής: πρόταση της Επιτροπής του 2006 για την τροποποίηση του κανονισμού: πρόταση της Επιτροπής στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων: πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των καταχωρισμένων συντρόφων (COM(2010) 127 τελικό): κανονισμός περί κληρονομικής διαδοχής: αναδιατυπωμένος κανονισμός «Βρυξέλλες Ι».

2. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ

Η προστασία του ύψιστου συμφέροντος του παιδιού αποτελεί έναν από τους κυριότερους στόχους της δράσης της Ένωσης στο πλαίσιο των διατάξεων αναγνώρισης και εκτελεστότητας, ιδίως μέσω της εξασφάλισης της ουσιαστικής άσκησης του θεμελιώδους δικαιώματος του παιδιού να διατηρεί επαφές με τους δύο γονείς του, όπως ορίζεται στο άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «ο Χάρτης»). Επιπλέον, ο κανονισμός αποσκοπεί στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των αποφάσεων σε όλες τις γαμικές διαφορές και τις διαφορές γονικής μέριμνας⁴⁴. Η κατάργηση της κήρυξης εκτελεστότητας στον τομέα του αστικού δικαίου και το ενδεχόμενο καθιέρωσης ελάχιστων κοινών προτύπων σχετικά με την αναγνώριση και την εκτελεστότητα αποφάσεων γονικής μέριμνας προσδιορίστηκαν στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης⁴⁵ και στο σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του προγράμματος της Στοκχόλμης⁴⁶ ως βασικά στοιχεία των μελλοντικών εργασιών της Επιτροπής στον τομέα των αστικών υποθέσεων.

Ο κανονισμός αποτελεί την πρώτη νομοθετική πράξη της Ένωσης που καταργεί την κήρυξη εκτελεστότητας σε αστικές υποθέσεις όσον αφορά ορισμένες αποφάσεις, ιδίως αποφάσεις για τις οποίες έχει εκδοθεί πιστοποιητικό και αφορούν δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας με τα παιδιά και αποφάσεις επιστροφής σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών για τις οποίες επίσης έχει εκδοθεί πιστοποιητικό. Επεκτείνει επίσης την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων ώστε να συμπεριλαμβάνει όλες τις αποφάσεις γονικής μέριμνας (προστασία του παιδιού ανεξάρτητα από τη ύπαρξη γαμικών δεσμών μεταξύ των γονέων), ολοκληρώνοντας με τον τρόπο αυτό, κατ' εφαρμογή του προγράμματος της Στοκχόλμης, το πρώτο στάδιο του προγράμματος αμοιβαίας αναγνώρισης, απώτερος σκοπός του οποίου παραμένει η κατάργηση της κήρυξης εκτελεστότητας για όλες τις αποφάσεις.

Το γεγονός ότι ορισμένες κατηγορίες δικαστικών αποφάσεων δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της κατάργησης της κήρυξης εκτελεστότητας συνεπάγεται σύνθετες, χρονοβόρες και δαπανηρές διαδικασίες, ιδίως όσον αφορά αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας. Ενδέχεται επίσης να οδηγεί σε αντιφατικές καταστάσεις, στις οποίες ένα κράτος μέλος πρέπει να αναγνωρίσει δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας βάσει του κανονισμού (και απαιτήσεις διατροφής για το παιδί δυνάμει του κανονισμού περί υποχρεώσεων διατροφής), ενώ δύναται, ταυτόχρονα, να αρνηθεί να αναγνωρίσει τα δικαιώματα επιμέλειας που χορηγούνται στο πλαίσιο της ίδιας απόφασης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, σε άλλους τομείς πέραν των δικαιωμάτων προσωπικής επικοινωνίας και της επιστροφής του παιδιού σε ορισμένες

⁴⁴ Ο κανονισμός ορίζει ότι τα δημόσια έγγραφα και οι συμφωνίες πρέπει να καθίστανται εκτελεστά(-ές) υπό τους ίδιους όρους όπως και οι αποφάσεις, εφόσον είναι εκτελεστά(-ές) στο κράτος μέλος προέλευσής τους. Το γεγονός ότι τα πιστοποιητικά που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας αναφέρονται μόνο σε «αποφάσεις» έχει προκαλέσει δυσκολίες.

⁴⁵ Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης (έγγραφο αριθ. 17024/09 JAI 896 του Συμβουλίου), σημεία 3.1.2 και 3.3.2.

⁴⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Για ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών της Ευρώπης – Σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του προγράμματος της Στοκχόλμης», COM(2010) 171 τελικό της 20ής Απριλίου 2010, σ. 10, 12 και 23.

υποθέσεις απαγωγής, ενδέχεται να παραμένει δυνατή η προβολή αντιρρήσεων ως προς την αναγνώριση για τους λόγους που προβλέπονται στον κανονισμό και να απαιτείται, συνεπώς, κήρυξη της εκτελεστότητας προτού καταστεί η απόφαση εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος⁴⁷.

Όσον αφορά την αναγνώριση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και σε διαφορές γονικής μέριμνας, η επίκληση της «δημόσιας τάξης» ως λόγου μη αναγνώρισης της απόφασης είναι σπάνια. Ωστόσο, σε διαφορές γονικής μέριμνας διαπιστώνονται σημαντικές αποκλίσεις στην πράξη ως προς την ευρύτερη ή πιο περιορισμένη επίκληση αυτού του λόγου⁴⁸. Επιπροσθέτως, σε διαφορές γονικής μέριμνας, διαπιστώνεται συχνά ως επικαλούμενος λόγος προβολής αντιρρήσεων για τη μη αναγνώριση το γεγονός ότι η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης⁴⁹. Ως προς αυτό, προκύπτουν ιδιαίτερες δυσκολίες λόγω του γεγονότος ότι οι κανόνες που διέπουν τη διαδικασία ακρόασης του παιδιού παρουσιάζουν αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Επιπλοκές δημιουργούνται επίσης από το γεγονός ότι τα κράτη μέλη δεν ερμηνεύουν τον όρο «εκτέλεση» με ενιαίο τρόπο, στοιχείο που έχει ως συνέπεια την υιοθέτηση μη συνεκτικών πολιτικών από τα κράτη μέλη ως προς τις αποφάσεις γονικής μέριμνας για τις οποίες απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας. Τούτο έχει σοβαρές επιπτώσεις σε περιπτώσεις, για παράδειγμα, στις οποίες ένα πρόσωπο ορίζεται κηδεμόνας του παιδιού από δικαστήριο ενός κράτους μέλους και ο εν λόγω κηδεμόνας ζητεί την έκδοση διαβατηρίου σε άλλο κράτος μέλος. Στις περιπτώσεις αυτές, ορισμένα κράτη μέλη απαιτούν μόνο την αναγνώριση της απόφασης ανάθεσης της κηδεμονίας, ενώ κάποια άλλα κράτη μέλη θεωρούν ότι η έκδοση διαβατηρίου συνιστά πράξη εκτέλεσης και, ως εκ τούτου, ζητούν κήρυξη εκτελεστότητας της απόφασης που αναθέτει την κηδεμονία προτού προβούν στην έκδοση του διαβατηρίου.

Είναι σκόπιμο να εξεταστεί η καταλληλότητα της επέκτασης της κατάργησης της κήρυξης εκτελεστότητας σε άλλες κατηγορίες αποφάσεων κατ' εφαρμογή της πρόσφατης νομοθεσίας της Ένωσης⁵⁰. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη η λειτουργία των υφιστάμενων

⁴⁷ Στην υπόθεση C-195/08 PPU, *Rinau*, Συλλογή 2008, σ. I-05271, το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι, πλην των περιπτώσεων αποφάσεων για τις οποίες έχει εκδοθεί πιστοποιητικό και οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της κατάργησης της κήρυξης εκτελεστότητας, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει τη μη αναγνώριση δικαστικής απόφασης, έστω και αν δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί αίτηση αναγνώρισεως της απόφασης. Στην υπόθεση C-256/09, *Purrucker I*, Συλλογή 2010, σ. I-07353, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε ότι οι διατάξεις για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων δεν εφαρμόζονται επί προσωρινών μέτρων σχετικών με το δικαίωμα επιμέλειας, τα οποία εμπίπτουν στο άρθρο 20.

⁴⁸ Μελέτη σχετικά με την ερμηνεία της επιφύλαξης δημόσιας τάξης που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

⁴⁹ Άλλοι λόγοι που προβάλλονται συχνά για τη μη αναγνώριση των αποφάσεων είναι η επίδοση δικογράφων σε περίπτωση που η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, η μη τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στον κανονισμό για την τοποθέτηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος και το γεγονός ότι η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί στον ενδιαφερόμενο γονέα η δυνατότητα ακρόασης. Τα ανωτέρω συνιστούν σοβαρούς προβληματισμούς ως προς το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου που κατοχυρώνεται από το άρθρο 47 του Χάρτη.

⁵⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 805/2004 για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1896/2006 για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 861/2007 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών· κανονισμός περί υποχρεώσεων διατροφής· αναδιατυπωμένος κανονισμός «Βρυξέλλες I».

λόγων άρνησης της αναγνώρισης και της εκτελεστότητας των αποφάσεων, ούτως ώστε να εξασφαλιστούν οι απαραίτητες διασφαλίσεις. Επιπλέον, η καθιέρωση ελάχιστων κοινών διαδικαστικών προτύπων, ιδίως όσον αφορά την ακρόαση του παιδιού⁵¹, θα μπορούσε να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και, κατά συνέπεια, την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την αναγνώριση και την εκτελεστότητα.

3. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Ο κανονισμός θεσπίζει διατάξεις σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών για θέματα γονικής μέριμνας. Η συνεργασία αυτή είναι αναγκαία για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού. Για παράδειγμα, οι κεντρικές αρχές πρέπει να συγκεντρώνουν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του παιδιού (για παράδειγμα, αναφορικά με διαδικασίες επιμέλειας ή επιστροφής του παιδιού), να παρέχουν συνδρομή στους δικαιούχους γονικής μέριμνας για την αναγνώριση και εκτέλεση των οικείων αποφάσεων (ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας και την επιστροφή του παιδιού) και να διευκολύνουν τη διαμεσολάβηση. Επίσης, οι κεντρικές αρχές πραγματοποιούν στο πλαίσιο του ΕΔΔ τακτικές συνεδριάσεις με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις πρακτικές τους, καθώς και διμερείς συναντήσεις για τη συζήτηση των υπό εξέλιξη υποθέσεων⁵².

Η συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών, ιδίως στο πλαίσιο των διμερών συζητήσεων, έχει αποδειχθεί ιδιαιτέρως χρήσιμη στις διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής παιδιών. Σχετικά με τις υποθέσεις αυτές, στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης αναφέρεται ρητά ότι, εκτός από την αποτελεσματική εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας, πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα διαμεσολάβησης σε παγκόσμιο επίπεδο και να ληφθούν υπόψη οι ορθές πρακτικές στα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του ΕΔΔ ομάδα εργασίας με την εντολή να προτείνει αποδοτικά μέσα για τη βελτίωση της χρήσης της οικογενειακής διαμεσολάβησης σε διεθνείς υποθέσεις απαγωγής παιδιών από γονείς⁵³.

Παρότι οι διατάξεις περί συνεργασίας λειτουργούν θετικά στο σύνολό τους, δεν θεωρούνται επαρκώς εξειδικευμένες. Συγκεκριμένα, οι εμπειρογνώμονες ανέφεραν δυσκολίες οι οποίες συνδέονται με την υποχρέωση συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών για την κατάσταση του παιδιού⁵⁴. Οι κυριότερες ανησυχίες αφορούν την ερμηνεία της εν λόγω διάταξης, το γεγονός ότι οι αιτήσεις παροχής πληροφοριών δεν διεκπεραιώνονται πάντα εγκαίρως, καθώς και τη μετάφραση των πληροφοριών που ανταλλάσσονται. Επίσης, διαπιστώνονται

⁵¹ Βλέπε επίσης, για παράδειγμα, την εξέταση του ενδεχομένου θέσπισης στο μέλλον ελάχιστων προτύπων για την επίδοση δικογράφων – Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί επιδόσεως και κοινοποίησης στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.

⁵² Από το 2010 και μετά έχουν συζητηθεί 155 υποθέσεις στο πλαίσιο διμερών συναντήσεων.

⁵³ Βλέπε το έγγραφο αριθ. 16121/10, JUSTCIV 194, του Συμβουλίου, της 12ης Νοεμβρίου 2010, με τίτλο «Συμπεράσματα του υπουργικού σεμιναρίου που διοργάνωσε η βελγική Προεδρία σχετικά με τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση σε περιπτώσεις διεθνών γονικών απαγωγών παιδιών», το οποίο είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο <http://register.consilium.europa.eu>.

⁵⁴ Άρθρο 55 στοιχείο α).

σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών σε ό,τι αφορά τη βοήθεια που παρέχεται από τις κεντρικές αρχές στους δικαιούχους γονικής μέριμνας οι οποίοι επιδιώκουν την εκτέλεση αποφάσεων σχετικά με δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας.

Η αποτελεσματικότητα των διατάξεων περί συνεργασίας θα μπορούσε να βελτιωθεί με την άντληση έμπνευσης από άλλες πράξεις του οικογενειακού δικαίου (ιδίως από τον κανονισμό περί υποχρεώσεων διατροφής) ή με την κατάρτιση οδηγών όσον αφορά τις ορθές πρακτικές, σε εναρμόνιση με τον οδηγό του ΕΔΔ για τις υποθέσεις απαγωγής παιδιού⁵⁵. Επιπλέον, η Επιτροπή θα συμβάλει περαιτέρω στην τόνωση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τους φορείς προστασίας ανηλίκων των κρατών μελών, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση του διασυνοριακού πλαισίου και την αποδοχή αποφάσεων που εκδίδονται σε άλλο κράτος μέλος.

4. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΓΩΓΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ: ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Όταν οι γονείς μένουν μαζί, έχουν συνήθως από κοινού τη γονική μέριμνα των παιδιών τους. Σε περίπτωση χωρισμού ή διαζυγίου, οι γονείς πρέπει να αποφασίσουν, κατόπιν κοινής συμφωνίας ή ενώπιον δικαστηρίου, τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων γονικής μέριμνας στο μέλλον. Ωστόσο, ένας από τους μείζονες κινδύνους στους οποίους εκτίθεται το παιδί σε υποθέσεις χωρισμού ή διαζυγίου συνίσταται στην απομάκρυνσή του από τη χώρα συνήθους διαμονής του από τον έναν γονέα. Δεδομένου ότι οι επιπτώσεις της απαγωγής παιδιών από γονείς τόσο για το παιδί όσο και για τον έτερο γονέα είναι αρκετά σοβαρές, έχουν ληφθεί μέτρα σε διεθνές και ενωσιακό επίπεδο.

Ένας από τους βασικούς στόχους του κανονισμού είναι η αποτροπή απαγωγών μεταξύ κρατών μελών και η προστασία των παιδιών από τις επιζήμιες επιπτώσεις τους μέσω της καθιέρωσης διαδικασιών για την εξασφάλιση της άμεσης επιστροφής του παιδιού στο κράτος μέλος στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την απαγωγή του⁵⁶. Εν προκειμένω, ο κανονισμός συμπληρώνει τη σύμβαση της Χάγης του 1980 αποσαφηνίζοντας ορισμένες πτυχές της, ιδίως όσον αφορά την ακρόαση του παιδιού, την προθεσμία έκδοσης απόφασης μετά την υποβολή αίτησης επιστροφής και τους λόγους μη επιστροφής του παιδιού. Εισάγει επίσης διατάξεις που διέπουν συγκρουόμενες αποφάσεις επιστροφής και μη επιστροφής που εκδίδονται από διαφορετικά κράτη μέλη.

⁵⁵ Οδηγός βέλτιστων πρακτικών και κοινών ελάχιστων προτύπων του ΕΔΔ: https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-el.do.

⁵⁶ Το 2008 κατατέθηκαν μεταξύ των κρατών μελών 706 αιτήσεις επιστροφής. Τα στατιστικά στοιχεία καταδεικνύουν ότι το συνολικό ποσοστό επιστροφής σε επίπεδο κρατών μελών ανερχόταν το 2008 σε 52%, έναντι ποσοστού 39% για τις περιπτώσεις στις οποίες το αιτούν κράτος ήταν τρίτη χώρα. Statistical analysis of applications made in 2008 under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction (Στατιστική ανάλυση των αιτήσεων που κατατέθηκαν το 2008 δυνάμει της σύμβασης της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών) – Μέρος II – περιφερειακή έκθεση, προπαρασκευαστικό έγγραφο αριθ. 8 Β – επικαιροποίηση Νοεμβρίου 2011 υπόψη της ειδικής επιτροπής του Ιουνίου 2011, διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://www.hcch.net>.

Το ΔΕΕ και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (στο εξής «το ΕΔΑΔ») έχουν καθορίσει στη νομολογία τους σχετικά με τις διεθνείς υποθέσεις απαγωγής παιδιών ένα σύνολο αρχών με γνώμονα το ύψιστο συμφέρον του παιδιού. Το ΔΕΕ τάσσεται υπέρ της αρχής ότι σκοπός του κανονισμού είναι η αποτροπή της απαγωγής παιδιών μεταξύ κρατών μελών και η άμεση επιστροφή του παιδιού σε περίπτωση απαγωγής⁵⁷. Το ΕΔΑΔ, από την πλευρά του, αποφάνθηκε⁵⁸ ότι, εφόσον στοιχειοθετηθεί η παράνομη απομάκρυνση του παιδιού, τα κράτη μέλη έχουν καθήκον να καταβάλουν κατάλληλες και αποτελεσματικές προσπάθειες ώστε να εξασφαλιστεί η επιστροφή του παιδιού και ότι η μη καταβολή των εν λόγω προσπαθειών συνιστά παραβίαση του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής «η ΕΣΔΑ»)⁵⁹.

Ο κανονισμός προβλέπει ότι το δικαστήριο στο οποίο κατατίθεται αίτηση επιστροφής του παιδιού πρέπει να εκδώσει την απόφασή του το αργότερο έξι εβδομάδες από την ενώπιόν του κατάθεση της αίτησης. Τα δικαστήρια των κρατών μελών δεν είναι πάντα σε θέση να τηρήσουν την εν λόγω προθεσμία⁶⁰. Ωστόσο, σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις των εμπειρογνομόνων, είναι σαφές ότι η προθεσμία των έξι εβδομάδων, εντός της οποίας πρέπει να εκδοθεί απόφαση, έχει καίρια σημασία προκειμένου να επισημανθεί η βαρύτητα που έχει η εξασφάλιση της ταχείας επιστροφής του παιδιού.

Σε περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ απόφασης μη επιστροφής που εκδόθηκε από το δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο μεταφέρθηκε το παιδί μετά την απαγωγή του και μεταγενέστερης απόφασης επιστροφής που εκδόθηκε από το δικαστήριο προέλευσης, ο κανονισμός προκρίνει την εκτέλεση της δεύτερης απόφασης, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιστροφή του παιδιού⁶¹: εφόσον πιστοποιηθεί από το δικαστήριο προέλευσης, η απόφαση επιστροφής διέπεται από την ευνοϊκή κατάργηση της *κήρυξης εκτελεστότητας*, δηλαδή αναγνωρίζεται άμεσα και είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρθηκε το παιδί μετά την απαγωγή, χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας και χωρίς να παρέχεται η

⁵⁷ Υπόθεση C-195/08 PPU, *Rinau*, Συλλογή 2008, σ. I-05271, σκέψη 52.

⁵⁸ Βλέπε, για παράδειγμα, την υπόθεση *Sneersone και Kampanella κατά Ιταλίας* (προσφυγή αριθ. 14737/09), σκέψη 85 σημείο iv), την υπόθεση *Iglesias Gil και A.U.I. κατά Ισπανίας* (προσφυγή αριθ. 56673/00), σκέψη 85 σημείο iv), την υπόθεση *Ignaccolo-Zenide κατά Ρουμανίας* (προσφυγή αριθ. 31679/96), την υπόθεση *Maire κατά Πορτογαλίας* (προσφυγή αριθ. 48206/99), την υπόθεση *PP κατά Πολωνίας* (προσφυγή αριθ. 8677/03) και την υπόθεση *Raw κατά Γαλλίας* (προσφυγή αριθ. 10131/11).

⁵⁹ Το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε επίσης σε ορισμένες υποθέσεις ότι η επιστροφή του παιδιού ενδέχεται να συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, ιδίως σε περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται ότι το δικαστήριο εκτέλεσης δεν εκτίμησε επαρκώς τη σοβαρότητα των δυσκολιών που ενδέχεται να αντιμετωπίσει το παιδί κατά την επιστροφή του στο κράτος προέλευσής του, ότι το δικαστήριο εκτέλεσης δεν μπορούσε να προσδιορίσει βάσει τεκμηριωμένης κρίσης εάν υφίστατο κίνδυνος κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 ή ότι το δικαστήριο εκτέλεσης δεν προέβη σε ουσιαστική εξέταση των ισχυρισμών του αιτούντος δυνάμει του άρθρου 13 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980. Βλέπε, για παράδειγμα, την υπόθεση *Sneersone και Kampanella κατά Ιταλίας* (προσφυγή αριθ. 14737/09), σκέψη 95, την υπόθεση *B κατά Βελγίου* (προσφυγή αριθ. 4320/11), σκέψη 76, και την υπόθεση *X κατά Λετονίας* (προσφυγή αριθ. 27853/09), σκέψη 119.

⁶⁰ Το 2008, το 15% των αιτήσεων μεταξύ των κρατών μελών διεκπεραιώθηκαν εντός 6 εβδομάδων: βλέπε τη στατική ανάλυση που αναφέρεται στην υποσημείωση 56.

⁶¹ Άρθρο 11 παράγραφος 8 και άρθρο 42.

δυνατότητα αμφισβήτησης της αναγνώρισής της⁶². Στην περίπτωση της εν λόγω απόφασης επιστροφής δεν απαιτείται να προηγηθεί οριστική απόφαση σχετικά με την επιμέλεια του τέκνου, διότι η απόφαση επιστροφής εξυπηρετεί επίσης τη διευθέτηση του ζητήματος της επιμέλειας του τέκνου⁶³.

Το δικαστήριο προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό που συνοδεύει την απόφαση επιστροφής μόνον εφόσον έχουν εφαρμοστεί ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας που προηγείται της απόφασης, και ιδίως εφόσον παρασχέθηκε η δυνατότητα ακρόασης στα μέρη και στο παιδί⁶⁴. Συνεπεία των αποκλίσεων μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την εφαρμογή των εν λόγω εγγυήσεων, ιδίως όσον αφορά την ακρόαση του παιδιού, ενδέχεται να γείρονται δυσκολίες στο στάδιο της εκτέλεσης.

Βάσει των ανωτέρω, θα μπορούσε να εξεταστεί κατά πόσον η ενσωμάτωση στον κανονισμό της συναφούς νομολογίας του ΔΕΕ θα μπορούσε να διευκολύνει την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν την έκδοση αποφάσεων επιστροφής. Είναι εξίσου σκόπιμο να εξεταστεί το ενδεχόμενο καθιέρωσης ελάχιστων κοινών προτύπων σχετικά με την ακρόαση του παιδιού με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αποφάσεων επιστροφής.

5. ΓΕΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Στο πλαίσιο διαφορών γονικής μέριμνας και αποφάσεων επιστροφής σε υποθέσεις απαγωγής παιδιού από γονείς προκύπτουν διάφορα ζητήματα οριζόντιου χαρακτήρα που αφορούν την εκτέλεση των αποφάσεων.

Ο κανονισμός προβλέπει ότι απόφαση που έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους και έχει κηρυχθεί εκτελεστή στο κράτος μέλος εκτέλεσης πρέπει να εκτελείται υπό τους αυτούς όρους σαν να είχε εκδοθεί σε αυτό το κράτος μέλος⁶⁵.

Δεδομένου ότι η διαδικασία εκτέλεσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης και ότι υφίστανται διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών, προκύπτουν δυσκολίες ως προς την εκτέλεση αποφάσεων γονικής μέριμνας. Ορισμένα εθνικά συστήματα δεν περιλαμβάνουν ειδικούς κανόνες για την εκτέλεση αποφάσεων του οικογενειακού δικαίου και τα μέρη πρέπει να καταφεύγουν σε διαδικασίες που ακολουθούνται για αποφάσεις του κοινού

⁶² Δεδομένου ότι ο κανονισμός αποσκοπεί στην ταχεία επιστροφή του παιδιού, η έκδοση πιστοποιητικού από το δικαστήριο προέλευσης σε σχέση με την απόφαση επιστροφής του δεν είναι δεκτική καμίας προσφυγής, και τα μόνα ένδικα μέσα που δύνανται να προβληθούν όσον αφορά το πιστοποιητικό είναι προσφυγή για διόρθωση ή προβολή αντιρρήσεων ως προς τη γνησιότητά του δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους προέλευσης· άρθρο 43 παράγραφος 2 και υπόθεση C-211/10 PPU, *Povse*, Συλλογή 2010, σ. I-06673, σκέψη 73.

⁶³ Υπόθεση C-211/10 PPU, *Povse*, Συλλογή 2010, σ. I-06673, σκέψη 53. Βάσει της υπόθεσης C-195/08 PPU, *Rinau*, Συλλογή 2008, σ. I-05271, σε περίπτωση έκδοσης και γνωστοποίησης στο δικαστήριο προέλευσης απόφασης περί μη επιστροφής, δεν έχει σημασία, όσον αφορά την έκδοση από το δικαστήριο προέλευσης απόφασης επιστροφής για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό, αν η απόφαση αυτή έχει καταστεί απρόσβλητη ή αν μεταρρυθμίστηκε, εφόσον δεν έλαβε πράγματι χώρα επιστροφή του παιδιού.

⁶⁴ Παρεμφερείς εγγυήσεις εφαρμόζονται σε αποφάσεις σχετικά με τα δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας με τα παιδιά για τις οποίες έχει εκδοθεί πιστοποιητικό.

⁶⁵ Άρθρο 47.

αστικού ή εμπορικού δικαίου, στις οποίες δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι, στον τομέα της γονικής μέριμνας, η πάροδος του χρόνου δεν αναστρέφεται⁶⁶. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή διαφορετικών διαδικασιών μεταξύ των κρατών μελών (όσον αφορά, για παράδειγμα, το δικαίωμα προσφυγής, με το οποίο αναστέλλεται η ισχύς της δικαστικής απόφασης) ενδέχεται να μην διασφαλίζει την αποτελεσματική και ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων.

Όσον αφορά ειδικότερα την εκτέλεση αποφάσεων επιστροφής σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών από γονείς, ο κανονισμός προβλέπει ότι απόφαση επιστροφής για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό από το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να εκτελείται στο κράτος μέλος εκτέλεσης υπό τους αυτούς όρους σαν να είχε εκδοθεί σε αυτό το κράτος μέλος και ότι η απόφαση δεν μπορεί να εκτελείται αν είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη εκτελεστή απόφαση⁶⁷.

Το ΔΕΕ έχει ενισχύσει στη νομολογία του τη θέση των δικαστηρίων προέλευσης. Σύμφωνα με τη νομολογία, κανείς λόγος δεν μπορεί να προβληθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκτέλεσης κατά της εκτέλεσης της απόφασης επιστροφής για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό και η μεταγενέστερη εκτελεστή απόφαση μπορεί να παραπέμψει μόνο σε απόφαση που έχει εκδοθεί από το δικαστήριο προέλευσης. Επιπλέον, τα δικαστήρια προέλευσης είναι τα μόνα που είναι αρμόδια να εξετάζουν αμφισβητήσεις της δικαιοδοσίας τους, αιτήσεις αναστολής της εκτέλεσης αποφάσεων επιστροφής για τις οποίες έχει εκδοθεί πιστοποιητικό, καθώς και μεταβολές των συνθηκών που επήλθαν μετά την έκδοση της απόφασης επιστροφής για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό, και οι οποίες δύνανται να θίξουν σοβαρά το ύψιστο συμφέρον του τέκνου⁶⁸. Ομοίως, το δικαστήριο του κράτους μέλους εκτέλεσης δεν μπορεί να αντισταχθεί στην εκτέλεση απόφασης επιστροφής για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό με την αιτιολογία ότι το δικαστήριο προέλευσης παρέβη ενδεχομένως τις διατάξεις που διέπουν το πιστοποιητικό ερμηνευόμενες σύμφωνα με το άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, δεδομένου ότι η εκτίμηση της ενδεχόμενης ύπαρξης τέτοιας παράβασης εμπίπτει στην αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου προέλευσης⁶⁹. Παρόμοιο σκεπτικό έχει χρησιμοποιήσει στη νομολογία του και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ)⁷⁰.

Στην πράξη εξακολουθούν να υφίστανται εμπόδια ως προς την εκτέλεση αποφάσεων επιστροφής⁷¹, είτε πρόκειται για την εκτέλεση στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο μεταφέρθηκε το παιδί μετά την απαγωγή του απόφασης επιστροφής που εκδόθηκε από

⁶⁶ Βλέπε τη συγκριτική μελέτη σχετικά με τις διαδικασίες εκτέλεσης οικογενειακών δικαιωμάτων που αναφέρεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

⁶⁷ Οι ίδιες διατάξεις εκτέλεσης εφαρμόζονται και σε περίπτωση αποφάσεων σχετικά με τα δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας με τα τέκνα, για τις οποίες έχει εκδοθεί πιστοποιητικό· άρθρο 47.

⁶⁸ Υπόθεση C-211/10 PPU, *Povse*, Συλλογή 2010, σ. I-06673, σκέψεις 74-83.

⁶⁹ Υπόθεση C-491/10 PPU, *Zarraga*, Συλλογή 2010, σ. I-14247.

⁷⁰ Υπόθεση *Povse κατά Αυστρίας* (προσφυγή αριθ. 3890/11), σκέψεις 81 και 82.

⁷¹ Οι καταγγελίες πολιτών αναφέρονται κατά κύριο λόγο στις επαχθείς διαδικασίες εκτέλεσης, στις χρονοβόρες διαδικασίες και στις αποκλίνουσες πρακτικές των εθνικών αρχών.

δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους⁷² είτε πρόκειται για την εκτέλεση στο ίδιο κράτος μέλος απόφασης επιστροφής του δικαστηρίου προέλευσης για την οποία έχει εκδοθεί πιστοποιητικό. Δεδομένου ότι οι διαδικασίες εκτέλεσης υπόκεινται στο δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, τα μέσα εκτέλεσης διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η διάρκεια των διαδικασιών εκτέλεσης μπορεί στην πραγματικότητα να υπερβαίνει το ένα έτος, διότι τα δικαστήρια εκτέλεσης επανεξετάζουν την ουσία της υπόθεσης⁷³, ενώ οι αποφάσεις επιστροφής πρέπει να εκτελούνται άμεσα. Ως προς αυτό, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, μολονότι σκοπός του κανονισμού δεν είναι η εναρμόνιση των ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων δικαίου των κρατών μελών, εντούτοις, η εφαρμογή των σχετικών κανόνων της εθνικής νομοθεσίας πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να μην θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού⁷⁴. Το ΕΔΑΔ υπογράμμισε στο ίδιο πνεύμα ότι οι διαδικασίες που αφορούν την επιστροφή του παιδιού και την εκτέλεση τελεσίδικης απόφασης σχετικά με την επιστροφή του παιδιού απαιτούν επείγουσα διεκπεραίωση, διότι η παρέλευση του χρόνου μπορεί να έχει μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στις σχέσεις μεταξύ του παιδιού και του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει. Ως εκ τούτου, η καταλληλότητα ενός μέτρου πρέπει να κρίνεται με βάση την ταχύτητα εφαρμογής του⁷⁵.

Ο κύριος στόχος πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της πολιτικής δικονομίας είναι να διασφαλιστεί ότι τα σύνορα μεταξύ των κρατών μελών δεν αποτελούν εμπόδιο στην εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις. Για την ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής του κανονισμού, ιδίως στον κρίσιμο τομέα της επιστροφής του παιδιού, η Επιτροπή θα επανεξετάσει την εκτέλεση αποφάσεων στον εν λόγω τομέα, συμπεριλαμβανομένης της καταλληλότητας της καθιέρωσης ελάχιστων κοινών προτύπων εκτέλεσης.

6. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΕ ΑΛΛΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ

Ο κανονισμός περιλαμβάνει στο άρθρο 56 ειδικές διατάξεις σχετικά με την τοποθέτηση του παιδιού σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια σε άλλο κράτος μέλος. Όταν το δικαστήριο κράτους μέλους προτίθεται να τοποθετήσει το παιδί σε άλλο κράτος μέλος και απαιτείται η παρέμβαση δημόσιας αρχής στο κράτος μέλος υποδοχής για τις εσωτερικές περιπτώσεις τοποθέτησης παιδιού, το δικαστήριο πρέπει να συμβουλευθεί την κεντρική αρχή ή άλλη αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής και να λάβει την έγκριση της αρμόδιας αρχής αυτού του κράτους μέλους πριν από τη λήψη της απόφασης τοποθέτησης. Επί του παρόντος, οι διαδικασίες διαβούλευσης και έγκρισης διέπονται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής και αυτό σημαίνει ότι εφαρμόζονται αποκλίνουσες εσωτερικές διαδικασίες

⁷² Βλέπε, για παράδειγμα, ΕΔΑΔ, υπόθεση *PP κατά Πολωνίας* (προσφυγή αριθ. 8677/03), υπόθεση *Shaw κατά Ουγγαρίας* (προσφυγή αριθ. 6457/09) και υπόθεση *Raw και λοιποί κατά Γαλλίας* (προσφυγή αριθ. 10131/11).

⁷³ Για παράδειγμα, οι διατάξεις εκτέλεσης σε ορισμένα κράτη μέλη επιτρέπουν την άσκηση προσφυγών κατά αποφάσεων εκτέλεσης.

⁷⁴ Υπόθεση C-195/08 PPU, *Rinau*, Συλλογή 2008, σ. I-05271, σκέψη 82.

⁷⁵ Βλέπε, για παράδειγμα, την υπόθεση *Shaw κατά Ουγγαρίας* (προσφυγή αριθ. 6457/09) και την υπόθεση *Raw κατά Γαλλίας* (προσφυγή αριθ. 10131/11).

σε επίπεδο κρατών μελών. Οι κεντρικές αρχές πρέπει να συνεργάζονται, κατόπιν αιτήματος, για την παροχή κάθε πληροφορίας και βοήθειας⁷⁶.

Το ΔΕΕ επιβεβαίωσε ότι κάθε απόφαση τοποθέτησης πρέπει να κηρυχθεί εκτελεστή στο κράτος μέλος υποδοχής προτού καταστεί δυνατή η εκτέλεσή της στο εν λόγω κράτος μέλος. Ένας από τους λόγους για τους οποίους μπορεί να αμφισβητηθεί η κήρυξη της εκτελεστότητας απόφασης τοποθέτησης του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος είναι η μη τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 56 του κανονισμού⁷⁷ με σκοπό την αποφυγή της εκτέλεσης της απόφασης τοποθέτησης στο κράτος υποδοχής. Προκειμένου να μην καταστεί ο κανονισμός άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας, το ΔΕΕ πρόσθεσε ότι η απόφαση σχετικά με την αίτηση κηρύξεως της εκτελεστότητας πρέπει να λαμβάνεται με ιδιαίτερη ταχύτητα και χωρίς τα ασκούμενα μέσα παροχής ένδικης προστασίας κατά τέτοιας αποφάσεως να έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα⁷⁸. Παρά τις εν λόγω παρατηρήσεις, εμπειρογνώμονες επεσήμαναν ότι η εφαρμογή της διαδικασίας *κήρυξης της εκτελεστότητας* των αποφάσεων τοποθέτησης είναι ιδιαίτερα βραδεία λαμβανομένων υπόψη των αναγκών του παιδιού.

Θα μπορούσε, συνεπώς, να διερευνηθεί ως μέσο για την επιτυχή αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναφέρθηκαν η εφαρμογή κοινής, ομοιόμορφης διαδικασίας που να διευκολύνει την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την τοποθέτηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο κανονισμός αποτελεί μια νομοθετική πράξη που λειτουργεί άρτια και έχει αποφέρει σημαντικά οφέλη στους πολίτες. Έχει διευκολύνει τη διευθέτηση αυξανόμενου αριθμού γαμικών διαφορών και διαφορών γονικής μέριμνας διασυνοριακού χαρακτήρα μέσω ενός ολοκληρωμένου συστήματος κανόνων δικαιοδοσίας, ενός αποτελεσματικού συστήματος συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών αρχών των κρατών μελών, της αποφυγής παράλληλων διαδικασιών και της ελεύθερης κυκλοφορίας αποφάσεων, δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών. Οι διατάξεις σχετικά με την επιστροφή του παιδιού, οι οποίες συμπληρώνουν τη σύμβαση της Χάγης του 1980 που έχει ως στόχο την αποτροπή της απαγωγής παιδιών από γονείς μεταξύ κρατών μελών, θεωρούνται ιδιαίτερες χρήσιμες.

Ωστόσο, από τα στοιχεία και τις προκαταρκτικές παρατηρήσεις εμπειρογνώμωνων προκύπτουν ενδείξεις ότι οι υφιστάμενοι κανόνες επιδέχονται βελτιώσεις. Προκειμένου να εξεταστούν διεξοδικά οι ανησυχίες που προσδιορίζονται στην παρούσα έκθεση, η Επιτροπή προτίθεται να προβεί σε περαιτέρω αξιολόγηση της πολιτικής που διέπει τους υφιστάμενους κανόνες, καθώς και των επιπτώσεών τους στους πολίτες. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα δρομολογήσει επίσης διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης. Βάσει της αξιολόγησης και των απαντήσεων που θα ληφθούν στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης, η Επιτροπή θα αναλάβει κατάλληλη δράση.

---

⁷⁶ Άρθρο 55 στοιχείο δ).

⁷⁷ Άρθρο 31 παράγραφος 2 και άρθρο 23 στοιχείο ζ).

⁷⁸ Υπόθεση C-92/12 PPU, *Health Service Executive*.

Παράρτημα

Μελέτη του 2012 με τίτλο «Study on the European framework for private international law: Current gaps and future perspectives» (Μελέτη σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου: υφιστάμενες ελλείψεις και μελλοντικές προοπτικές), η οποία εκπονήθηκε από την καθηγήτρια δρα Xandra Kramer (επιστημονική διευθύντρια), τον κ. Michiel de Rooij, LL.M. (επικεφαλής έργου), τη δρα Vesna Lazić, τον δρα Richard Blauwhoff και την κ. Lisette Frohn, LL.M., και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201212/20121219ATT58300/20121219ATT58300EN.pdf>.

Μελέτη του 2010 με τίτλο «Study on the parental responsibility, child custody and visitation rights in cross-border separations» (Μελέτη σχετικά με τη γονική μέριμνα, την επιμέλεια και τα δικαιώματα επίσκεψης των τέκνων σε διασυνοριακές υποθέσεις δικαστικού χωρισμού), η οποία εκπονήθηκε από το Institut Suisse de droit comparé (ISDC) και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/425615/IPOL-PETI_ET\(2010\)425615_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/425615/IPOL-PETI_ET(2010)425615_EN.pdf).

Μελέτη του 2010 με τίτλο «Study on the cross-border exercise of visiting rights» (Μελέτη σχετικά με τη διασυνοριακή άσκηση των δικαιωμάτων επίσκεψης), η οποία εκπονήθηκε από τη δρα Gabriela Thoma-Twaroch, πρόεδρο του πρωτοδικείου του Josefstadt, στη Βιέννη, και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/432735/IPOL-JURI_NT\(2010\)432735_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/432735/IPOL-JURI_NT(2010)432735_EN.pdf).

Μελέτη του 2010 με τίτλο «Study on the Interpretation of the Public Policy Exception as referred to in EU Instruments of Private International and Procedural Law» (Μελέτη σχετικά με την ερμηνεία της επιφύλαξης δημόσιας τάξης κατά την έννοια των νομοθετικών πράξεων της ΕΕ όσον αφορά το ιδιωτικό διεθνές και δικονομικό δίκαιο), η οποία εκπονήθηκε από τους καθηγητές κ. Burkhard Hess και κ. Thomas Pfeiffer, του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453189/IPOL-JURI_ET\(2011\)453189_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453189/IPOL-JURI_ET(2011)453189_EN.pdf).

Έκθεση μελέτης του 2007 με τίτλο «Report Study on Residual Jurisdiction» (Έκθεση μελέτης σχετικά με τις επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις), η οποία καταρτίστηκε από τον κ. A. Nuyts, καθηγητή, και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

Συγκριτική μελέτη του 2007 με τίτλο «Comparative study on enforcement procedures of family rights» (Συγκριτική μελέτη των διαδικασιών εκτέλεσης οικογενειακών δικαιωμάτων),

η οποία εκπονήθηκε από το T.M.C. ASSER Institut και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

Μελέτη του 2006 με τίτλο «Study to inform a subsequent Impact Assessment on the Commission proposal on jurisdiction and applicable law in divorce matters» (Προπαρασκευαστική μελέτη για τη διενέργεια αξιολόγησης αντικτύπου της πρότασης της Επιτροπής σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και το εφαρμοστέο δίκαιο σε υποθέσεις διαζυγίου), η οποία εκπονήθηκε από το European Policy Evaluation Consortium-EPEC (Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Αξιολόγησης Πολιτικής) – Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής – Αξιολόγηση αντικτύπου, SEC(2006) 949.

Αξιολόγηση του 2002 με τίτλο «Evaluation on practical problems resulting from the non-harmonisation of choice of Law rules in Divorce Matters» (Αξιολόγηση των πρακτικών προβλημάτων που ανακύπτουν από τη μη εναρμόνιση της επιλογής των κανόνων δικαίου σε υποθέσεις διαζυγίου), η οποία διενεργήθηκε από το T.M.C. ASSER Institut και είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.